

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 9.—, inozemstvo
Din 64.—, — Poštno-čkovni
račun 10.603.

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška cesta 5

Telefon interurban 113.

Cena inseratom: cela
stran Din 2000.—, pol stra-
ni Din 1000.—, četrt strani
Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—,
1/16 str. Din 125.—, Mali ogle-
si vsaka beseda Din 1.20.

Novi cestni zakon.

Dan pred praznikom Kristusovega Vnebohoda — 8. maja — je kralj podpisal zakon o cestah. S tem zakonom, ki ga je izdelalo ministrstvo zgradb in pretresel vrhovni zakonodajni svet, je ustrojstvo cest v celi državi postavljeno na skupno in enotno podlago. V naslednjem bomo priobčili najvažnejše določbe tega zakona, ki so ga »Službene Novine« v Beogradu objavile dne 9. maja.

Državne ceste.

Državne ceste so tiste, ki služijo v glavnem prometu med posameznimi kraji države ali pa jih vežejo z glavnimi prometnimi cestami sosednih držav. Mostovi in druge naprave na državnih cestah so sestavni del teh cest. Državne ceste s pripadajočimi zemljišči so javno dobro. Ne smejo se uporabljati nasprotno svojemu namenu. Morajo biti z napravami in pripadajočimi zemljišči vpisane kot državna last v zemljiško knjigo.

Člen 5 navaja vse ceste, ki veljajo doslej kot državne ceste. V Sloveniji se navajajo te ceste:

1. Samobor — Kostanjevica — Novomesto — Trebnje — Višnjagora — Ljubljana — Medvode — Kranj — Jesenice — Kranjska gora — avstrijska meja.
2. Maribor — Ptuj — Ormož — zveza z državno cesto Varaždin — Čakovac.
3. Virgin most — Karlovac — meja Hrvaške in Slovenije — Metlika — Novomesto.
4. Čakovac — Dolnja Lendava — madžarska meja.
5. Vrbovsko — Delnice — Lokve — Jelenje — Čavle — Sušak.
6. Ljubljana — Vrhnika — Logatec — Planina — italijanska meja.
7. Ljubljana — Trojane — Vransko — Celje — Konjice — Slov. Bistrica — Maribor — Št. Ilj — državna avstrijska meja.

Vse ostale ceste, ki niso tu našteje, so samoupravne, tudi če so dosedaj bile državne.

Nove ceste se proglašajo za državne samo z zakonom.

Kar se tiče določb za gradnjo in vzdrževanje cest, hočemo iz zakona navesti samo glavne določbe. Cestna širina znaša od 6 do 10 m, širina kolovoza pa 5 do 6 m. Najmanjši polmer na ovinku sme znašati 50, izjemoma 20 m. V svrhu gradnje ali popravila državnih cest smejo pristojne gradbene oblasti

potrebna dela vršiti tudi na tujem zemljišču. Storjeno škodo vrne gradbena oblast na podlagi zakonito ugotovljene ocene. Vsako nepremično dobro (zemljišče) kakor tudi vse stvarne pravice se morejo začasno ali stalno zasesti za neposredno kakor tudi za posredno potrebo državnih cest. Za gradnjo ali popravilo državnih cest potrebno kameenje, pesek ali gramoz se sme dobavljati iz oblastnih, srezkih, občinskih, cerkvenih in verskih zemljišč, v kolikor ga lastniki teh zemljišč ne rabijo v lastne namene. Ako so lastniki od teh zemljišč imeli kake dohodke, dobijo od škodnino.

Nadzorstvo nad cestami vrši gradbeni minister preko svojih organov, neposredna skrb za vzdrževanje teh cest pripada gradbenim direkcijam in sekcijam. Za vsakodnevno popravilo na cestah se postavljajo cestarji in nadzorniki cest. Državne ceste in naprave na njih gradi gradbeno ministrstvo iz državnih sredstev in dohodkov, ki jih ima država na podlagi posebnih določb tega ali drugega zakona. Če gre državna cesta skozi mesto ter je tlakovana ali zgrajena po posebnih željah te občine, mora občina doplačati gradbene in vzdrževalne stroške.

Kdor povzroča znatno večje stroške za vzdrževanje državnih cest, kakor ostali, je dolžan plačati letno izreden prispevek za prekomerno uporabljanje ceste. Ta prispevek se določa po sporazumu med gradbeno direkcijo in onim, ki cesto uporablja. Prispevek mora biti tako velik, da se iz njega po možnosti pokrijejo vsi večji stroški. Ta sporazum postane veljaven, ko ga odobri gradbena direkcija. Če do sporazuma ne pride, določi višino prispevka gradbena direkcija. Ta prispevek se plača v denarju ali materialu pristojni gradbeni sekciji in se ima uporabiti za vzdrževanje samo onih potov in delov ceste, za katere je plačan.

V slučaju pretrganja prometa vsled elementarnih neizgled (povodnji, nevihte) odredi okrajni glavar na zahtevo gradbene sekcije uporabo narodne sile za popravilo državnih cest, kolikor je to potrebno za vpostavitve najbolj nujnega prometa. Potrebne sile so dolžni proti nagradi dati na razpolago predstniki občin, v katerih delu je bil promet pretrgan, a po potrebi tudi predstnik sosedne občine. V takih sluča-

jih se more vzeti tudi ves potreben material iz okolnih zasebnih zemljišč proti temu, da se ima naknadno izplačati po tržnih cenah.

Postavljanje mitnic na mostovih in uvajanje mitnine na državnih cestah je prepovedano. Obstoječe mitnice ter mitnine ostanejo do poteka koncesije.

Samoupravne ceste.

Samoupravne ceste v smislu tega zakona so vse javne ceste, ki so za promet vsakomur dostopne in ki so na zakonit način uvrščene med samoupravne ceste. Te ceste se delijo v oblastne ceste prve vrste in oblastne ceste druge vrste (okrajne ceste) ter v občinske ceste prve in druge vrste in v dovozne ceste k železniškim postajam. Odtujitev tuje lastnine za potrebe samoupravnih cest se vrši kakor pri odtujitvi v korist državnih cest.

Oblastne ceste se grade in vzdržujejo iz oblastnih sredstev in s prispevki okrajnih cestnih odborov. Če ni drugih virov, krije 50% gradbenih stroškov oblastna samouprava, ostanek pa se deli na okraje, ki imajo od teh cest neposredne koristi. Vzdrževalne stroške za oblastne ceste nosijo oblast in okraji v razmerju 2:1. Oblastna doklada za vzdrževanje oblastnih cest ne sme biti manjša od 30% vseh oblastnih doklad.

Zakon prepoveduje vsako mitnino na samoupravnih cestah.

Pri gradbi in vzdrževanju samoupravnih cest se uporabi ljudska moč (kuluk), kadar samoupravna telesa teh del ne premorejo z lastnimi sredstvi. Zakon predpisuje osebno delo obvezanec, oziroma njihovih namestnikov ali pa denarno protivrednost povprečne delavske plače. K temu delu se smejo pritegniti vsi za takšno delo sposobni moški prebivalci dotičnega samoupravnega telesa od polnih 18 do polnih 55 let. Davčni obvezanci, ki so prosti te obveze in ki plačajo nad 100 Din letnega neposrednega davka, plačajo odkupnino ne glede na spol, dobo ali obrat.

Državni, oblastni in občinski uradniki civilnega reda, kakor tudi uradniki vojaškega reda (in oficirji), nadalje duhovniki vseh veroizpovedi in upokojeni ci plačajo v to ime tridnevne prejemke (osnovne in položajne plače), oziroma pokojnine ne glede na spol, starost, položaj in državljanstvo. Od obveznosti, oziroma odkupnine so oproščeni dijaki do 24. leta, ako plačajo do 100 Din neposrednega davka.

Pri določitvi delovne obveze, oziroma odkupnine veljajo naslednje stopnje: do 200 Din neposrednega davka 1 delovni dan, do 500 Din 2 dni, do 900 Din 3 dni, do 1400 Din 4 dni, do 2000 Din 5 dni, do 2700 Din 6 dni, do 3500 Din 7 dni, do 4400 Din 8 dni, do 5400 Din 9 dni, do 6600 Din 10 dni, do 8000 Din 11 dni, do 10.000 Din 12 dni.

Delovna obveza, oziroma plačilo odkupnine traja oziroma velja vsako leto samo za tri enote pri oblastnih in tri enote pri občinskih cestah. Davčni obvezniki, ki razpolagajo s tovornimi vozovi s priprego ali s tovornimi avtomobili, so dolžni na poziv oblasti sodelovati pri delu z vozovi oziroma avtomobili. Delo voza se računa za tri delavske mezde, delo avtomobila za šest.

Vsak zavezanec opravi svojo dolžnost v svoji občini in pri popravilu oblastnih cest le v svojem okraju. Porazdelitev delovne dolžnosti na posamezne zavezanec in višina povprečne dnevne navadnega delavca za nadomestilo osebnega dela se morata odrediti po krajevnih prilikah v pričetku vsakega leta in na običajen način razglasiti. Uporaba ljudskega dela se ima izvršiti po možnosti v času, ko je prebivalstvo najmanj zaposleno s poljskimi deli. — Pristojni organi oblastnih samouprav bodo izdelali v roku 6 mesecev potem,

ko stopi ta zakon v veljavo, pravilnik o uporabi ljudskega dela. Cestna dolžnost, spremenjena v denar, se mora plačati najkasneje do 1. oktobra, ker bi se drugače izterjala dražbenim potom. Osebe, ki niso svoje obveze odkupile in tudi niso prišle na delo, bodo s silo pripeljane na delo in poleg tega še kaznovane z zaporom do 7 dni. Eksekutivno plačilo izvršuje in kazni izreka na predlog pristojne samoupravne oblasti okrajni glavar.

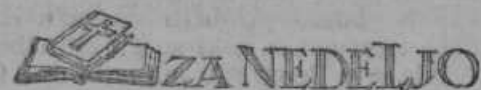
Kar se tiče okrajnih cestnih odborov, ki bodo pomožni organi oblastne samouprave za graditev in vzdrževanje njenih cest, bodo ti povsod vpostavljeni. Sestava teh odborov se bo izvršila po zaslišanju zainteresiranih občin. V vsakem političnem okraju bode en ali več okrajnih cestnih odborov. Ti odbori bodo imeli od 7 do 20 odbornikov in se volijo za tri leta. Po poteku tega roka vodi stari odbor še nadalje posle odbora, dokler ni sestavljen novi odbor. Za člana cestnega okrajnega odbora more biti izvoljen vsak, kdor sme biti izvoljen za občinskega odbornika. Člane okrajnih cestnih odborov volijo občinski odbori. V ta namen more pristojni organ oblastne samouprave združiti več manjših občin. Okrajni cestni odbor izvoli na svoji prvi seji iz svoje srede načelnika cestnega odbora.

ukinila vse ostre odredbe napram delavskim krogom in odpoklicala čete iz raznih berlinskih predmestij, kjer so se vršili poboji. Pogreb pri majniških izgredih ustreljenih žrtev se je izvršil povsem mirno.

Razpust angleškega parlamenta in nove volitve. Dne 10. majnika je bila angleška zbornica s prestolnim govorom zaključena in razpuščena. Volitve bodo dne 30. maja in novi parlament se bo sestel dne 25. junija.

Rusija dobi latinico. Ruska akademija znanosti je sklenila, da se uvede v sovjetski Rusiji latinica. Od 1. januarja 1930 bodo vse nove ruske knjige tiskane v latinici.

Spravne nakane mehiške vlade. Mehikanski predsednik je izjavil, da je pripravljen na razgovore z zastopniki mehiških katoličanov glede ureditve vprašanja cerkvenih imetij. Pogoji za pričetek teh pogajanj je priznanje obstoječega stanja od strani katoliške Cerkve v Mehiki.

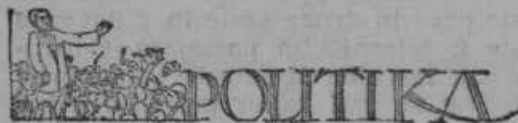
SV. JANEZ DE LA SALLE.

Spominski dan 15. majnik.

Zibelka je tekla znamenitemu možu v staroslavnem mestu Reims, kamor je pred 500 leti peljala Devica orleanška francoskega kralja k kronanju. Od očeta je podedoval mali Janez veliko vestnost v izpolnjevanju dolžnosti, od matere pa resnično, notranjo pobožnost. Kot mal deček je staval Janez oltarčke in posnemal pri njih z veliko resnostjo obrede pri sv. maši. Veliko veselje je tudi imel z življenjem svetnikov. Nekoč je kar nenadoma vstal od mize, ki je bila bogato obložena in pri kateri je sedelo veliko gostov ter je zaprosil mater, naj ga razveseli s pripovedovanjem iz življenja svetnikov. Že kot nežen deček je bil velik častilec in iskren ljubitelj Jezusa v zakramentu presvetega Rešnjega Telesa in Matere božje.

Na dan, ko je mali Janez pristopil k prvemu sv. obhajilu, je dozorel v njem sklep, da hoče postati duhovnik. Radi tega svojega načrta je moral bojevati pa težek boj. Volja očetova je bila, da postane njegov sin pravnik, kakor je bil on sam, ne pa duhovnik, od katerega si plemenita rodbina ne more obetati veliko posvetnega sijaja. Vendar je nazadnje zmagal in začel šolanje, ki je potrebno za duhovniški poklic. Pa, ko je že bil skoro gotov s šolami, ga zadene bridek udarec. V kratkem času izgubi očeta in mater. Zdelo se je, da je njegov poklic v nevarnosti. Skrbeti je namreč moral za svojih šest mlajših bratov in sester in je to od božje previdnosti mu naloženo nalogo začel izvrševati. Pri tem pa je pridno nadaljeval svoje nauke in velikonočni zvonovi leta 1678 so zvonili k njegovi novi sveti maši.

Že pred mašniškim posvečenjem je Janez postal kanonik pri stolni cerkvi

V NAŠI DRŽAVI

Krog novega ljudskošolskega zakona. V zadnji številki smo razložili obširno načrt novega šolskega zakona. Po tem načrtu bi naj bil verski poduk obvezen predmet, vendar bi morale vzdrževati poučevanje verouka verske občine same. Katoliški in pravoslavni kofje ta načrt odklanjajo. Na posebem posvetovanju v Zagrebu so skleдали škofje, da bošta posredovala glede spremembe osnovnošolskega zakonskega načrta na dvoru v Beogradu katoliški beograjski nadškof Rodič in pravoslavni vladika dr. Letica.

Pogajanja med našo državo in Rumunijo se bodo nadaljevala. Pogajanja med zastopniki naše države in Rumunije so bila z uspehom dovedena do polovice. Prekinili so jih pravoslavni prazniki in se bodo nadaljevala v drugi polovici maja.

Predpriprave za sestanek Male antante. V ministristvu za zunanje zadeve se vrše obsežne priprave za predstoječo konferenco Male antante v Beogradu. Vlada je prejela poročilo, da prispe čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš v Beograd dne 20. maja dopoldne. Iste dne prispe v Beograd tudi rumunski minister zunanjih del Mironescu. Prva konferenca zunanjih ministrov držav Male antante bo dne 20. maja dopoldne. Konference se bodo nadaljevale dne 21. in dne 22. maja dopoldne. Dne 22. maja popoldne odpotujejo ministri v kopališče Koviljačo, kjer bodo prenočili. Dne 23. maja se nato vrši izlet v Sarajevo, odkoder potujejo dne

24. majnika v Dubrovnik. S temi izleti na Jadransko morje bo končana letošnja konferenca Male antante.

Naše finančno ministristvo je prejelo drugi in tretji obrok monopolskega posojila v znesku 730 milijonov dinarjev. Iz tega prejema se bodo poravnali sedaj predvsem leteči dolgovi.

Nemčija bo plačala Jugoslaviji v teku 37 let za 360 milijonov dinarjev na reparacijah.

Pred začetkom pogajanj med našo državo in Vatikanom. Dolgo časa se že piše o sklepu pogodbe (konkordata) med Jugoslavijo in sv. stolico. Zadeva je dobila sedaj resno lice in se bodo pričela pogajanja za sklep konkordata med obema državama še ta teden. Pogajanja se bodo vršila ob enem v Rimu ter v Beogradu. Jugoslovanski poslanik pri Vatikanu in papežev nuncij Peligrinetti v Beogradu sta že prejela potrebna navodila. Pogajanja bodo dolgo trajna, ker bo vsebina pogodbe zelo obsežna.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Novi avstrijski kancler dr. Stresemann je podal v imenu vlade nastopno vladno izjavo in gospodarski program bodočega vladnega dela. Občo pozornost je vzbudil kanclerjev povdarek, da je potrebno sodelovanje s socialdemokratsko opozicijo.

Bivši kancler dr. Seipl je nastopil enomesečni dopust in je odpotoval dne 11. maja v Trst, odkoder se bo odpeljal po Sredozemskem morju v Atene in v Carigrad. Na Dunaj se bo vrnil po suhem preko Balkana.

V Rumuniji so začeli slaviti v petek dne 10. maja desetletnico obstoja Velike Rumunije.

V Berlinu mir. Od sobote dne 4. majnika je v Berlinu zopet mir. Policija je